

پاکستان در دوران جدید

«South china morning post»

در سوم ماه مارس، شهباز شریف به عنوان نخست‌وزیر جدید پاکستان انتخاب شد. او که یکی از اعضای حزب مسلمان لیگ نواز پاکستان (PML-N) بود، نامزد مشترک یک ائتلاف هشت حزبی برای این پست شد. انتخابات سراسری که در ۸ فوریه برگزار شده بود، منجر به تقسیم اختیارات شد و هیچ حزبی نتوانست اکثریت آرا را برای تشکیل دولت به دست آورد. نامزدهای مورد حمایت عمران خان، نخست‌وزیر سابق زندانی، ۹۳ کرسی به دست آوردند و پس از آن حزب PML-N و حزب مردم پاکستان (PPP) به ترتیب با ۷۵ و ۵۴ کرسی قرار گرفتند.

PML-N برای تشکیل یک دولت ائتلافی با PPP وارد مذاکره شد. نتیجه این مذاکرات باعث شد که شریف نامزد مشترک آن‌ها برای نخست‌وزیری و آصف علی زرداری - رئیس‌جمهور سابق و همسر بی‌نظیر بوتو نخست‌وزیر فقید - نامزد ریاست‌جمهوری باشد.

تغییرات سیاسی پاکستان چگونه بر سیاست خارجی آن تأثیر خواهد گذاشت؟

زرداری احتمالاً تلاش خواهد کرد تا بر سیاست‌های خارجی - امنیتی و اقتصاد داخلی - کشور تأثیر بگذارد تا راه را برای برای نخست‌وزیر شدن پسرش، بلاول بوتو زرداری در انتخابات عمومی بعدی هموار کند. اگر بلاول نقش وزیر خارجه را برعهده بگیرد، همان‌طور که قبلاً روابط گرمی با چین ایجاد کرد، می‌تواند همسویی بین دو طرف را در تصمیم‌گیری‌های سیاست خارجی افزایش دهد.

پاکستان شراکتی پایدار با متحد «همیشگی» خود چین دارد. این رابطه که از لحاظ تاریخی بر همکاری نظامی و استراتژیک متمرکز است، اخیراً از نظر اقتصادی به ویژه با راه‌اندازی کریدور اقتصادی چین - پاکستان به عنوان یک پروژه شاخص طرح کمربند و جاده، مورد توجه قرار گرفته است. با وجود تغییرات دولت پاکستان، حوادث تروریستی که کارگران چینی را هدف قرار می‌دهند و رکود اقتصادی هر دو کشور، جنبه‌های دفاعی و استراتژیک این مشارکت ادامه داشته است و احتمالاً ادامه خواهد یافت. قابل ذکر است که بیش از نیمی از صادرات تسلیحات و

فناوری دفاعی چین از سال ۲۰۱۸ تا ۲۰۲۲ به پاکستان بوده است.

نوامبر گذشته، این کشورها بزرگ‌ترین رزمایش دریایی خود را در سومین دوره سالانه Sea Guardian برگزار کردند که بر اشتراک اطلاعات، گشت‌زنی مشترک و افزایش قابلیت همکاری در اقیانوس هند تمرکز داشت. دیپلماسی نظامی چین با پاکستان حائز اهمیت شناخته می‌شود و تحلیل‌گران آن را هم‌تراز با مشارکت استراتژیک این کشور با روسیه می‌دانند.

همکاری پاکستان و چین در زمینه انرژی‌های تجدیدپذیر نیز در حال گسترش است. یک سال پیش، پاکستان یک نیروگاه اتمی ۱۱۰۰ مگاواتی را با تأمین مالی چین در کراچی در بحبوحه بحران انرژی سراسری راه‌اندازی کرد. ماه‌ها بعد، در ژوئیه، پاکستان پروژه انرژی هسته‌ای ۱۲۰۰ مگاواتی طراحی شده توسط چین را در پنجاب افتتاح کرد. تحلیل‌گران پیش‌بینی می‌کنند که چین از همکاری موفق هسته‌ای غیرنظامی خود با پاکستان برای صادرات انرژی و فناوری هسته‌ای در سطح جهان استفاده می‌کند. نیروگاه برق‌آبی تحت حمایت چین هم قرار است انتشار کربن پاکستان را به شدت کاهش دهد.

در حالی که ابهامات اقتصادی ممکن است به دلیل بی‌ثباتی سیاسی، اقتصادی و امنیتی باقی بماند، انتظار می‌رود ابعاد استراتژیک و نظامی روابط پاکستان با چین ادامه داشته باشد. به نظر می‌رسد که روابط پاکستان با ایالات متحده در حول و حوش همکاری‌های امنیتی و تجاری متوسط در حال تثبیت است. واشنگتن اهمیت حفظ روابط با پاکستان را در بحبوحه رقابت استراتژیک خود با چین درک کرده است. برکناری دولت عمران خان، که به طور آشکاری دارای موضع ضد آمریکایی بود، بر بهبود روابط پاکستان - آمریکا اثرگذار واقع شد. اسلام‌آباد با توجه به اهرمی که ایالات متحده در نهادهای بین‌المللی برای تأثیرگذاری بر منافع اقتصادی و دیپلماتیک پاکستان دارد، حفظ روابط مثبت را ارزشمند می‌داند. برخی از تحلیل‌گران کاهش سرعت پروژه کریدور اقتصادی چین و پاکستان را نتیجه نفوذ واشنگتن می‌دانند. اما تأخیرها بیشتر به چالش‌های مالی

و امنیتی پاکستان و همچنین مسائل اقتصادی داخلی چین مرتبط است تا هرگونه تغییر در رابطه استراتژیک چین و پاکستان.

در حالی که اسلام‌آباد در ساختارهای اقتصادی و امنیتی با رهبری چین مشارکت دارد، به اندازه کافی با ایالات متحده همکاری می‌کند تا از عواقب نامطلوب قطع رابطه جلوگیری کند. علی‌رغم گسترش همکاری استراتژیک با پکن، پاکستان همچنان اهمیت نظامی و استراتژیک خود را به ایالات متحده نشان می‌دهد. این تحولات البته متقابل نیستند.

رابطه با همسایه نزدیک پاکستان، هند، در حال حاضر اولویت اصلی به نظر نمی‌رسد. علاوه بر این، هر اقدامی برای بهبود روابط پرتنش مستلزم تعهد و تلاش هر دو طرف سیاسی و نظامی است. در واقع، هیچ یک از کشورها نیاز قانع‌کننده‌ای برای تقویت روابط خود نمی‌بینند و ظاهراً به حفظ توافق آتش‌بس ۲۰۲۱ در امتداد خط کنترل کشمیر رضایت دارند.

به طور دلگرم‌کننده‌ای، به نظر می‌رسد که موضوع تروریسم، که روابط بین دو کشور را از لحاظ تاریخی تیره کرده است، در حال کاهش است. البته احتمال حوادث پراکنده‌ای به منظور هدف قرار دادن نیروهای امنیتی هند توسط جدایی‌طلبان کشمیر وجود خواهد داشت. در حالی که نسبت دادن مستقیم این اقدامات به پاکستان چالش برانگیز است.

در گذشته، تلاش‌های هند برای حملات فرامرزی در پاسخ به چنین حوادثی نتایج منفی به همراه داشته است که غیرعملی بودن این رویکرد را برجسته می‌کند. راه حل درازمدت مسئله کشمیر در پرداختن به حقوق سیاسی، اقتصادی و مدنی کشمیری‌ها و پایان دادن به ظلم دولتی است.

با وجود وضع موجود، خصومت و بی‌اعتمادی بین هند و پاکستان برای هر دو کشور، به ویژه با توجه به توانایی‌های هسته‌ای آن‌ها زیان‌آور است. بارقه‌ای از امید وجود دارد که هر دو کشور بتوانند فضایی برای اعتمادسازی و کاهش تنش‌ها پیدا کنند. با یک دولت ائتلافی در پاکستان، که به طور معمول نشان‌دهنده یک دولت ضعیف‌تر اما معتدل‌تر است، فرصتی برای گفت‌وگوی معنادار با هند وجود دارد.

با وجود نخست‌وزیر و رئیس‌جمهور که هر دو از حمایت ارتش برخوردار هستند، پاکستان می‌تواند به تعامل سازنده با هند امیدوار باشد. همچنین با این چشم‌انداز سیاسی جدید می‌تواند راه را برای روابط همسایه‌محورتر هموار کند و هر دو طرف اعتبارات سیاسی خود را برای دوران جدید به صورت دواستانه‌تر به اشتراک بگذارند.

روابط پاکستان با ایالات متحده در حول و حوش همکاری‌های امنیتی و تجاری متوسط در حال تثبیت است. واشنگتن اهمیت حفظ روابط با پاکستان را در بحبوحه رقابت استراتژیک خود با چین درک کرده است. برکناری دولت عمران خان، که به طور آشکاری دارای موضع ضد آمریکایی بود، بر بهبود روابط پاکستان - آمریکا اثرگذار واقع شد.